

RENAIXEMENT

ADHERIT A L'UNIO CATALANISTA

SURT ELS DISSAPTES

VOLÉM

La llengua catalana ab caràcter oficial per totes nostres relacions inclús ab el Poder Central.

Corts Catalanes. per estatuir la legislació civil y per el règim intern de la Nacionalitat Catalana y pera ser àrbitres de nostra administració.

Que siguin catalans quants a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions é impostos per contribuir als gastos generals del Estat en la proporció que correspongui á Catalunya.

Supressió de quintes ó lleves y facultat de poder contribuir á la formació del Exèrcit del Estat Espanyol per medi de voluntaris ó diners.

Essent Nacionalista l'acció que al nostre poble realisa l'Unió Catalanista, tenen el dret y el dever de cooperarhi tots els catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme català, qualsevulga que siga llur pensar y sentir en matèries **religioses, polítiques ó socials.**

SUMARI

Catalanistes y res més, per *Santiago Gubern*. — Esguards, per *Optim*. — En Brauli Foz y el Nacionalisme aragonés, per *M. Pallares Gil*. — Englantines: Patria, per *Joaquim Delclós y Dols*. Indigencia y moralitat, per *A. Mercader*. — Eubea, per *Manel Alcántara Gusart*. — Recorts de Figaró, per *Agna Lagarriga y Farré*. — Divagacions d'Art, per *Olaquer Oriol*. — Correspondència de París, per *Díaz-Capdevila*. — De Teatre Català, per *E. R. y T.* — De Sports, per *Ll. del C.* — Noves. — Cançoner popular: Lo Comte Arnau. — Efemérides, per *Ll. G. C.*

Catalanistes y res més

Degut, sens dupte, á les fiblades verinoses y mal intencionades ab que'ls republicans jacobins han volgut macar la honrada pell dels bons catalans, motejantlos de retrógados y clericals, alguns d'ells, ferits segurament en sos vers sentiments lliberals, han tractat de desmentirlos y de demostrar pràcticament que'l Catalanisme es un moviment tan enlairat com progressiu, que ni recula devant dels principis de la ciencia positivista, ni tremola enfront de les solucions socials, per avensades y radicals que sien. Y al fer tal, exteriorisant llurs desitjos expansius, fills de sentiments quina honradesa som los primers en reconeixer, no han caigut en el compte de que res pràctic ni ventatjós afegfan á la causa de Catalunya, y que sols afavoríen, plens de bon zel, els fins bastants que'ls enemics de la Patria persegueixen.

Els polítics d'ofici, entre'ls quins s'hi compten,

midats per igual raser, els partidaris del monarquisme dinàstic y'ls propagadors del republicanisme salmeronià, no tenen altre interés que'l d'atuir al poble, barrejantlo, en calitat de comparsa, en les escenes tragi-còmiques que en determinats períodes se representan en tots els teatres d'Espanya ab teló de fondo electoral, bastidors de fondo democràtic, y bombolines ab tires de sufragi universal. Aquestes comedies son pera ells (els oligàrquics) elements vitals com l'aire, l'aigua, y'l pá, y no volen ni permeten que ningú, baix cap títol, per honrat que sia, desilusioni als comparses, ocupi l'escenari, ni critiqui'l decorat. Ells son y volen ser tramoistes ab exclusiva, ab patent, proveïdors de la *real casa* (la corona ó'l gorro frigi no son més que un símbol) ab monopoli tancat y indefinit.

Per aixó quan temps enrera sortiren al camp de la política militant elements batalladors que ab decidida voluntat tractaren d'enarborar bandera autonomista contra tots els Poders oligàrquics y caciquistes, aquestos, y per ells els homes que'ls representan, s'armaren de totes ses males arts pera desprestigiar als ulls del poble'ls nous campions de la llibertat colectiva. Y fixinse ara en un article del Diari A, ara en el discurs B, del prohóm C, suara en tal ó qual acte de propaganda; interpretant sempre ab mala fé les paraules, tergiversant son sentit, inventantles si convenia, arribaren á sentar la conclusió indiscutible, ferma, axiomàtica, de que'l catalanisme es retrógrado, es clerical, fá fetor de sagristia (sic)

Y si s'ha dit y repetit: y si s'ha explotat en contra nostra aquet maliciós dicteri! Fins s'ha arribat

á dir, com en altre temps se feu parlant d'en Carles de Borbón, que tractém de restaurar la Inquisició!!!

Y naturalment, alguns esperits ingénuus, de temperament fogós, contraris á tot alló que falsament se'ls hi imputava, se sentiren davant d'aquells atacs ferits en lo viu de sos més íntims sentiments, en sos ideals, en ses consciencies; y oblidant que'l bon lliberal no es el que s'ho diu y n'alardeja, sino'l que ho es y'n fa en tots sos actes, tractaren ardidament de defensarse, protestaren més ó menys sorollosa y enérgicament, ab gran content de sos acusadors que més fixament encara seguiren senyalantlos com á sectaris, aplicantlosi aquell cáustic de «deus ser confrare ja que prens candela».

Heus aquí com una falsetat, dirigida contra gent honrada, pot ocasionar, com á consecuencia d'una explosió d'indignació justíssima, mals ben sensibles per la causa catalana.

Perque desde'l moment en que no s'han despreciat les baixeses dels calumniadors, desde'l moment en que no s'ha cregut prou efícas la fermesa de conviccions contra'l baladreig dels vividors, han nascut agrupacions patrocinades pels indignats, que no contentes ab dirse catalanistes—com si aital nom no enclogués tot l'esperit del més hermós programa—han afegit á tan hermós títol una serie d'adjectius qualificatius, que poden portar, temps á venir, la divisió, l'esquarterament del estol catalá en dos grupos, en dos bandos, en dues fraccions: en l'eterna *dreta y esquerra* de la política efectiva. Y aixó fora de funestos resultats.

Fins avui tots, sense diferencies, tots els catalanistes, hem dit y hem sostingut, com veritat fonamental, que la causa de Catalunya es nacionalista: que'l problema catalá es fill d'un expontani moviment social, quina elaboració vé de lluny, y que s'encamina dretament, ab pas segur y magestuós, á assolir la plena autonomia de la terra. Nosaltres per aixó no som monárquics ni som republicans: nosaltres no som aristócrates ni demócrates: lliberals ni neos (prescindeixo de la particular opinió que sobre aquest y altres punts pugui tenir quiscún); nosaltres som catalanistes, perseguim tant sols l'autonomia de Catalunya y convensuts de que avui, per desgracia, estem encare en el període de les reivindicacions, deixém pera'l desitjat jorn en que, logrades aquelles, entrém en el moment constitucional (usant la técnica política) lo estatuir, de present, tot alló que es propi dels estats políticament organitzats.

Es per aixó que'l Catalanisme no pot ni deu tenir *dreta y esquerra*, perquè tal divisió es privativa dels partits polítics formats per conjunt d'homes sense altre aspiració que la de guanyar el Poder pera implantar desde ell un régim y govern determinats. Y es per tal motiu també que'l volguer fer

creure—encare que dintre'ls purs principis no sigui veritat—que'l Catalanisme té una *dreta* y una *esquerra* pot ocasionar greu dany á Catalunya, en profit sols dels que tracten d'explotarla; perquè llavors, es dir si á n'aixó s'arribés, ademés de que la subsistencia de la *esquerra* implicaria la vida de la *dreta* (ab lo qual se donaria ja *in partibus* la raó als jacobins) ens trobaríem ab que'l Catalanisme podria ser francament titllat de partit polític y se'l podria consegüentment confondre ¡y Deu nos en lliuri! ab tota aquesta patuleia d'homes sense ideal, que cercan sols en les investidures, que deurien esser seriament honorífiques, lo modo y manera de satisfer vanitats y concupiscencies.

Si'l Catalanisme deixés d'esser moviment social pera convertirse en partit polític hauria perdut, tot d'un cop, la virtualitat ab que compta pera regenerar la nostra Patria y deslliurarla de totes les tiranies y de tot poder extrany.

Es per aixó que'ls bons fills d'aquesta terra deuen ser y's deuen dir catalanistes y res més. Aquest nom, per curt que sembli, es ben expressiu y sobretot molt honorós.

SANTIAGO GUBERN.

Esguards

Desde que'l nostre RENAIXEMENT ha esdevingut transformat en sa nova faísó d'apariencia menys batalladora, per explicarvos mos esguards eserico ab ploma d'oca, car la d'acer podria tornar-se eina tallant y esgarrinxant la fina y afemellada epidermis de nostres eternals detractors.

Hi há moments en que no'm serveix el suau tremp, car la má nerviosa, per impuls del cervell exaltat per insults dels enemics, no podria fer lletres, y'l caixista no entendria 'ls gargots, que la flonja punta del tremp animal, deixaria en la quartilla, y cal agafar de nou un tremp d'acer nou, fort, que ajudi ab sa indomptable resistencia á la concepció de figures que puguin fuetejar á n'aquells que semblant odis, seria masell contestar, ab delicadeses d'una mal entesa consideració y respecte.

Nosaltres ja li posarém l'epílec á les darreres eleccions, mes heus aquí que un tal Darío Pérez, ex-director visible d'El Liberal d'aquí, publica son epílec á El Imparcial de Madrid del dia 20 del mes passat, en una llarga crónica.

Apart de calificar á son gust la serie de personatjes barcelonins com en Lerroux, Sol y Ortega, Collaso... fentlosi un auto-bombo qu'ell sa-

brà á quin fi ho fa, califica d'abominables les Bases de Manresa; es clar que per ell ho han d'esser, avui per avui!

Afirma que no es lerrouxista; malgrat això diu que l'home símbol té la confiança de Barcelona, demostrada en les darreres eleccions; que la causa catalana es causa d'odi y que aquest odi africano sigue agitando el guinapo de su bandera en lo alto de la fortaleza.

Ell, un echantillon vivent de la política espanyola, que no tinc de judicar aquí porque es cosa feta y ja vella, califica la política barcelonina de fachendosa, embrollada y tortuosa, y diu: ¿Puede darse modo más descarado de confundir, extrañar y engañar á la opinion pública? después de copiar fragmentos de diaris locals.

Explica y alaba l'opinió d'un actual regidor, que digué: AQUÍ NECESITAMOS UN AMO CON LÁ-TIGO Y QUE EL AMO SEA FORASTERO. Y que si no linguessim un Lerroux l'hauríem d'inventar (en això coincideix ab l'Alomar).

Per qué més comentaris? Jo tinc l'obligació de judicarho tot, baix un prisma d'ignocent optimisme.

Les apuntades manifestacions en boca d'un individu com el que firma aquella crònica, per nosaltres té l'valor de l'encoratjament, car esperem amorosament fer via en nostre camí de bella idealitat, fent cas omís de lladruques més ó menys. Jo prego als homes de l'esquerra catalana que passin sos ulls per aquelles notes y mirin el fruit de son engegament. En quant als habitants de terres enllà, per los quins es escrit, algún día s'adonarán de les ventatjes socials, que haurán, mangonejada la cosa pública, per el periodisme del centre, encarnació de tots els maquiavelismes imaginables.

Companys del RENAISSANCE, catalanistes tots, trinquem els nostres gots; els bagassos de les redaccions dels estrets carrers sense llum de sol, humits y entrenyats de la capital del Estat, ens odian y á casa nostra ens insultan... el triomf s'acosta!!

OPTIM.

En Brauli Foz y el Nacionalisme aragonés

El reial decret de 30 de Novembre de 1833 establí el règim administratiu per provincies, portava l'ocult intent d'acabar fins ab el nom de les antigues nacionalitats ibèriques. Si altra cosa no's

ho demostrés, ens ho demostraria'l fet qu'anem á explicar, mereixedor de figurar en l'Historia.

S'esdevingueren llavors els moviments lliberals y la guerra dels absolutistes, y el poble, ab l'engegament de la lluita, no vegé, no pogué veure lo que aquella disposició significava. Y una bona prova de això la varen donar els representants d'Aragó en 1838 al dirigir-se al Govern espanyol exposantli's greus danys y miseria que dita guerra ocasionava en la veïna regió: molt probable qu'ab la més bona fe d'aquet mon varen encapsalar son escrit ab aquesta forma:

«Los senadores y diputados por Aragón.»

Aital formalisme, que no podia esser més inofensiu, va exasperar á certa part del poble y politics madrilenys. Un periódic de la vila y Cort s'encarregá de contestar per ells, dient:

«Que no debían haber dicho los senadores y diputados por Aragón, sino los senadores y diputados de las provincia de Zaragoza, Huesca y Teruel... y que el nombre de Aragón debía dejarse y quedar olvidado.»

Semblant despropòsit y fugida de tò qu'en altres temps hauria originat les més grans protestes, ab prou feines se'n va fer cas y se'n protestá. Però, d'entre aquell mutisme, d'entre aquell defalliment, va sortirne un home enèrgic, en Brauli Foz, il·lustrat aragonés, autor de moltes obres de dret, històriques y literaries. Havía nascut el senyor Foz á Fórnoles (Baix Aragó), y si be en sa joventut demostrá més afició per les armes (les prengué en favor de la llibertat) que per les lletres, prompte deixá aquelles per conreuar no més que les segones. En l'esmentada data de 1838 dirigia un periódic saragossá (*El Eco de Aragón*), tenint qu'advertir qu'aquet periódic era l'únic que veja la llum á Saragossa, y ell (el senyor Foz) l'únic periodista que hi havia llavors en la capital d'Aragó; comensá á publicarlo ab la col·laboració de dos ó tres amics, mes prompte'l deixaren tot sol. Aixís estavem de cultura en aquells desgraciats temps!

Contestá degudament al periódic madrileny y respongué aquet, entaulantse entre'ls dos una lluita ferma, apassionada. Per fi, el senyor Foz, veient que la passió d'uns y altres sobrepujava á la raó de les coses, que no quedava en bon lloc ni alló mateix que's tractava de defensar, se retirá prudentment; però fou pera redactar fredament un treball digne de la materia que's debatia. Al efecte, emprengué viatjes, registrá arxius, reunint per fi una obra (*Del gobierno y Fueros de Aragón*) recomenabla á tots els nacionalistes, car no ha perdut encare l'oportunitat d'esser llegida y estudiada detingudament.

M. PALLARÉS GIL.

ENGLANTINES

PATRIA

Enamorats de la Patria
no li planyem pas l'amor;
glorificantla á tothora
enaltint son sagrat nom.

Sia gran ó sia xica
aixó'ns importa ben poc!
no n'hi posem de mesura
als batecs de nostres cors.

Ostentant la nostra ensenya
no'ns en amaguem enlloc,
de dir que som, are y sempre,
catalans avans que tot.

Ab la fe ben arrelada
diem ab el suprem goig,
qu'es Catalunya, la Patria
de les nostres ilusions.

Y, si al neixer vàm trovarla
en mans d'altius opressors,
que no resti, ençar, esclava
el dia de nostra mort!

JOAQUIM DELCLÓS Y DOLS.

Indigencia y moralitat

Voldrás dirme que l'immoralitat prové de l'indigencia? á cas recordes época que no hagin viscut abdúes?

La lluita per l'existència dins el curs de l'evolució social, s'ha anat accentuant durant l'epoca moderna d'un modo espantós. L'afany de treure tot el partit possible de lo que alguns en diuen vida sensible, ferides de mort certes creencies, creure cegament tendencies que no's comprenen ab tota la extensió, ha llenat al home al desitg d'acaparar, á despit de la propia vida y de la societat, una fortuna per fer una vida més facil y lliure.

Malgrat els sentiments predominants, quan se tracta de que la vida sigui un fet, abandonem eix sentiment y privem á una part del genre humá de que pugui fer una vida essencialment moral. El gran desequilibri social, accentuat per la concurrencia á tots els ordres humans, ha conduit á que llur desequilibri es noti d'una manera marcadíssima á la vida, per l'egoisme que té l'home. En cam-

bi, tenim fredat quan veïem que la familia sent els embats de l'aital lluita, y aconsellem qu'és necessari crearla y fins qu'és inviolable.

Per les noves societats son lletra morta el precedent del auxili que'ns poden prestar certes persones, perque malgrat aixó, l'efecte que sentim á la familia ens mata quan la veïem patir, y ens ataca els nostres sentiments d'homes quan tenim de anar á demanar quelcóm que no ha sigut guanyat per la nostra suor. La veritat és qu'aixó mirat baix el terme més llógic és repugnant á tota dignitat. Avui, reflexionant tots aquets problemes, els homes pensen lo que deuen haver de fer avants de constituir una familia.

La moral qu'encarna tot el text Biblic, comparat ab la constitució social avui existent, és un terme relatiu, y la moderna Sociología, qu'inclou tota l'Etica, ens diu que l'egoisme ens trasladava, per evolució, á un egoisme altruista. D'aquí parteix el desori que sofrim, qu'estudiat ab un terme comparatiu del coneixement, á mida que s'ha anat desdoblantse entre la societat y l'economia social, ens és una veritat irrefutable.

Res hi fa que la societat clami que no's fan tant families com avants y que la tenim amenasada de mort continuant les coses aixís, mentres la creencia de quiscú digui que la qüestió parteix ab acumular metall. Les lleis afirmatives que'ns dona la llegislació ens queden fora de tot terme imperatiu, perque hi há una variant essencialíssima entre la creencia general y la particular. T'arribo á dir, amic meu, que malgrat no hi há el tot sense les parts, quan es tracta d'un cas com el que'ns ocupa, es repelen per complert.

Jo no diré que la prostitució sigui una moral, si ens mirèm l'home baix el concepte pur, però sí un cas necessari, y, avui, estudiada la vida de les nostres societats, ens és una arma de gran defensa contra les imposicions dels menys, y heusaquí perque'ls indigents tenim de viure dins l'aital immoralitat. No és que'ls homes siguem més sensibles á la carn are qu'avants, és qu'és una qüestió econòmica la que fa que siguem aixís; perque á veure, cóm vols que constitueixi una familia quan me falten els elements per ferho? vols que cometi el crim de donar fills á la societat essent que'ls altres s'encarregarán de mantindre'ls? Aixó fora faltar á n'els devers de pare y tancar la llur dignitat d'home. Será tan sensible com se vulgui, però enfront de les necessitats imperants, els homes no's deuen haver de casar, y no és per la seva voluntat, és que'ls altres volen que sigui aixís.

A. MERCADER.

Eubea

El sol eixia esplendorós demunt les tornasolades aigües, quines ones amanyagaven amorosament els ferrenys murs d'Empories. A la porta de un enrunat casalot de la ciutat grega, el vell Euribiades filava, tristement, finíssim lli. De tant en tant mirava ab ansietat vers la part alta de la via, per aont á la fi hi aparegué un remat de blanques ovelles y cabres feréstegues. Ab elles anava una donzella de uns vint anys: era alta; negres els cabells que duia enroscats en sedoses trenes; amples y poblades les arquejades celles; sos negres ulls foguejants miraven fixament el vell filador.

Ell, la cridá ab veu tremolosa.

—Encare—li digué—l'áliga romana plana demunt nostre. Recordate'n; ton pare Amindas, lluitant per nostra llibertat caigué en ses urpes. No fa gaires dies que el nou governador Silus, entrava pomposament á la ciutat. Tu arrupida á la vora meu, feies un jurament, tremolosa de venjansa. Els teus germans deixen que s'enruni el temple d'Aphrodita y per consell de meretrius impúdiques que Roma ens ha enviades pera afeblirnos, volen alsarne un á Diana d'Efeso (1). Cada matí, el sol quan victoriós triomfa de la nit, no veu el poble que frisós l'esperava en l'ample plassa, y saludava la seva aparició donantse les mans y dansant ab sagrat ritme. Jo temo que una nit caurá en la fosca pera no eixirne més.

—Venus no ho vulga!

—Encare es temps, Eubea, la prometensa que'm feres, deus complirla amatenta. Avui es l'hora,

—Per la sanc del meu pare que's vessava en la plassa d'Empories: ho prometo. Avui la compliré!

Eubea, la donzella, s'agenolla als peus d'Euribiades y ell la besa en el front y li diu:

—Veste'n: vora de Rhódope trovarás tres homes d'apariencia feréstega; cridantlos en nom meu t'oibeirán.

Eubea s'allunya ab la seva remada. Prompte pel portal de montanya surt de la ciutat y va seguint amunt sense deixar la costa.

Silus, el gos de presa que Roma els ha enviat ja la esperava:

—Ma dolsa Eubea—diu—havèu trigat avui; tot jo frisava pera veureus prompte.

—Si no m'haguessiu vista avui, senyor, millor fora pera vos...

—Callèu Eubea; voléu que passi un día sense

véureus; de pensarho tan sols la sanc se'm glassa...

El sol ja era á la posta. El cel era cobert d'aquestes nuvolades flonges que anuncien una forta tempesta de vent. Y Eubea corria desesperadament vers Empories.

Fosquejava quan ella arrivá devant els murs. Pero els guardes cregueren que'l governador passaria, com altres voltes, la nit á Rhódope y, oh maledicció!, havien tancat ja les portes.

En aquest moment la ventada's desencadenava furiosa y els crits y els cops que Eubea donava á la porta's confonien ab el bruel de la tramontana.

Era ja fosc y Eubea tingué por. Es veia ella, al matí, en la montanya arran del mar, fent la senyal al tres homes que devien precipitarhi á Silus, qui li parlava d'amor, confiadament. Y el veia á n'ell, estimbantse per l'abím; anant á parar al mar que l'engolfia (1). Y li semblá que en la caiguda llensava una maledicció demunt ella.

Encare trucá desesperadament y volgué cridar; pero el vent ofegava la seva veu. Una ratxada furienta li llensa els cabells demunt son rostre y's tirá enrera; però trová quelcóm que li barrava el pas y tingué un moment de pánic. Era la remada que quietament s'havía aplegat á son entorn. Ella esfereida no ho conegué y com una furia fugí per la plana xisclant follament.

Y encare avui, quan la tramontana bat fortament, per les vessants del Pirineu y la plana empordanesa, om sent el xiscleig d'Eubea que ressona en la ventada.

MANEL ALCÁNTARA GUSART.

RECORTS DE FIGARÓ

Al senyor En Gabriel Puente y á sa digna esposa Na Mercé Vila.

Montanyes de Figaró,
del Congost fermes guardianes,
que jorn y nit el vetlléu
magestuoses banda y banda.
Qui vos pogués ovirá
tan jolives y gallardes
cap-per-munt á dalt del cel
cap-per-vall á dins del aigua!
Demá qu'es San Gabriel
qui pogués ser de ma carta!
com una fió's desclourá
sota el cel que vos esguarda.

(1) En este tiempo cuentan las crónicas que los griegos levantaron un templo á Diana de Efeso para perenne recuerdo en Empurias de haberse sugetado á las leyes, costumbres y señorío de Roma.—*Historia de Cataluña* d'en Víctor Balaguer: llibre I, p. 142.

(1) Según se cuenta, tantos gobernadores romanos como eran enviados á la ciudad, otros tantos morian...—*Historia de Cataluña* d'en Víctor Balaguer: llibre I, p. 142.

Los bons dies qu'ella hi duu
jo'ls donaria de paraula
per entrar á cal Farré Nou
á repartirhi abressades
y á preguntalshi al ensemps
als amos d'aquella casa:
si, com jo he anyorat an ells,
ells m'han trovat á mi en falta.
Diria á aquell menjador,
qu'es tan quiet com venerable:
si també ha anyorat ma veu
escoltant el Sant Rosari.
Pujaria al segon pis
fins á una saleta blanca
enjojada de recorts
de ses centurries passades,
reveuria el llit manyac
que tan dolç repós m'en dava
y aquells Sants de les parets,
de nit ma divina guarda.
Pendria mon cantí vert
per anà á la font d'en Llanes
ó á la dels Enamorats
(que'm te tant enamorada).
Guaitaria pel camí
aquelles cimes tan altes
ont m'hi porta'l pensament
si no m'hi han dut mai les cames.
Veuria aquells clars soleis,
les ombrívols aubagues,
gai alberc dels aucellets,
cobre-cel de flors qu'embaumen.
Cercaria entre'l fullam
les violes amagades
farigola y romani
de florida perfumada.
Un cop seria á la font
reposant sota aquell arbre,
fresca ombrela del estiu
malmesa per les gelades
reteixintla ab suau verdor
sa novelleta brotada;
potsé hi vegés dos aucells
en sos amorosos tractes
de penjarhi aquell niuet
que será bui quant jo hi vagi.
Al arribá prop dels Pons
sentiria á la tornada
lo xiulet d'un tren proper
obligantme á fer parada,
creuaria devant meu
ab fugida esbojarrada
ple d'amics inconeguts
fentme adeu boi allunyantse,
ells ab sos blancs mocadors,
jo ab mon ram de flors boscanes.

.....
.....

Callican y Puig-graciós,
Santa Eugenia y la Pedralba,
gegantí Tagamanent
qui pogués ser entre vosaltres!
Immens arissó de foc
rei de l'alta prada blava
qu'ets entrat á acarona'm
mentres escric eixes ratlles,
mostrem les arestes d'or

que vers á Figaró allargues,
per Na Mercé y son espós
t'hi vull enfilá un encárrec.
Ta llunyana resplendor
al vestirhi l'orient d'auba
cada jorn los veu llevats
y trescant com dugues daines.
Ben prompte sabrás qui son
ab les senyes que puc darten:
abdós tenen gai semblant
y ella dolsa la mirada;
si no son dels mes crescuts
en bondat los sobre alsaria,
son: Deu, sos fills y el trevall
ses Tres Causes venerades.
Quan hakis daurat els cims
ab tes primeres besades
d'aquesta, qu'are jo't donc,
veslos-hi á fer presentalla,
digals-hi que lo meu cor
per abdós te l'ha donada.

.....
.....

Lo Setembre, si Deu vol,
Figaró y belles montanyes
cercant salut y repós
me tindreu entre vosaltres
Ab quin goig vos reveuré
prop del riu arrengrerades
tant ardides dalt del cel,
tremoloses dins del aigual!

.....

AGNA LAGARRIGA Y FARRÉ.

17 de Mars de 1911.

Divagacions d'Art

III Conversa

Disertem lleugerament sobre idees conegudes
de tothom y tal volta per tothom una mica oblida-
des.

Jo entenc que «Arquitectura» vol dir art de cons-
truir segons els principis de lo bell y atenent cu-
rosament á les estètiques sensacions qu'engendren
les coses belles. Un arquitecte suposa dos homens,
dels quals l'un practica y executa lo que l'altre
concebeix, tots dos armonisen lo bell ab lo útil,
tots dos casen en les llurs creacions la ciencia y
l'art, deslligantles emperó de tal modo que cada
coneixement compleixi son comés ab certa inde-
pendencia al engendrar l'obra, fusionantlos ama-
blement al convertirla en realitat. Les respectives
funcions no son ni més superiors ni més inferiors
l'una á l'altra, absolutament iguaes proporcionen
solucions de resistencia, pesantés, estabilitat, du-
ració y forsa al home constructor; elegants combi-

nacions de línees y superfícies, de plens y buits al home artista; tot plegat y particularment aquestes últimes desperten en l'ànim del espectador impressions diverses de plaer, de gracia, poder ó mages-tat.

L'art de l'arquitecte escapantse á la rigor exacta de les matemàtiques y á les lleis de lo útil deu enlairarse á concepcions que filles del sentiment sols pel sentiment han de judicarse; tot quan no sia aixó, tot quan no sia tenir present l'idea bella-sa en l'edifici, no deu considerarse ni admetres com á producte de l'exercici de la noble carrera; si l'obra és superior podrà formar part de les crea-cions atrevides de la moderna enginyeria; si és inferior tindrà son lloc entre les gárrules obres de contratistes y empressaris industriosos; en un cas com en altre l'arquitecte seria en terror que no era'l seu.

Considero l'importancia de l'estética en l'edifici tan decisiva, que crec que precisament existeix l'arquitecte pera aplicarla degudament en les cons-truccions. Mr. Hittorf diu molt be que l'art de construir es troba mes ó menys rudimentariament desenrollat fins entre les tribus selvatjes y en els pobles menys civilisats, mentres que l'Arquitectu-ra és el resultat de la més alta civilització.

La concepció eminentment francesa de conside-rar l'Arquitectura com l'art de construir disposar y adornar els edificis, col·locant aixís en tercera lí-neia l'idea de la bellesa en els mateixos, és equivo-cadíssima, demostrantho palesament els seus edi-ficis impregnats d'un academisme fret, concebuts baix plantilla consagrada, d'una correcció irrepro-txable, però buida de sentiment y negada d'inspira-ció artística, car lo hermós serveix de criat humil á lo útil, lo bell és accessori, pobríssim y mesquí de la materialitat indispensable.

No és més encertada l'escola clàssica anglesa y alemanya, que sosté és l'arquitectura la bellesa en la construcció (*beauty in bulding*), deixant aïllat el component constructor del component artista y quedant admesa la possibilitat d'edificis sense be-llesa, esdevenint aqueixa una redundancia. A An-glaterra y á Alemanya paulatinament va restar la construcció abandonada á empressaris d'obres, á comerciants d'edificis (*entrepreneurs*) qu'han om-plert les poblacions de grans masses abominable-ment lletges.

No, no és aixó Arquitectura, ni ha d'esser aixís l'arquitecte. Separèm l'art de la ciencia, femles estranyes y elaborarem lo disforme, corrent el pe-rill d'entronisar definitivament lo lleig y mons-truós. Es precis que l'arquitecte sia un artista sabi alhora qu'un sabi artista, documentat per igual de ciencia y d'art, deixant, mentres son llapis projec-ta sobre'l paper, qu'el cervell calculi ab fredor y exactitut les variades lleis de la mecànica que so-

liden, mentres l'ànima canti la bellesa amarada de sana poesia.

Arrivaré á dir qu'aqueix últim element respón fins á una idea de dever, car deu haverse de tenir en compte un altre sentiment més difús y nubulós potser, però que resideix fort en el sí de la con-ciencia universal.

Si l'home visqués isolat, en ple desert y sols per ell tingués qu'aixecar la seva casa, li seria just permétreli concebir y executar edificacions irre-gulars, estranyes y lletges, doncs que fossin aque-lles com fossin plaurien al constructor y no ofen-drien les mirades y sentiments de ningú; però des-de'l moment que's tracta d'una societat formada, qu'ocupa una extensió de país limitat per rius, mar ó montanyes, desde qu'aquella's conjunciona ab altres pobles, viles y ciutats, formant un nexa co-mú d'interessos, amors y odís, desde que totes ses manifestacions son conseqüencia natural de la se-va ànima colectiva, de la seva mentalitat caracte-rística, de la seva peculiar manera d'esser relacio-nada ab el seu medi, ab les seves tradicions, usos y costums; desde que té establert un cos de lleis que regulen la marxa de la vida tota favorint l'en-llassament seré de les accions individuals, l'home es deu als demés y el dret d'erigir llars construc-cions no pot esser separat del deure de bastirles bellament.

Un edifici intercepta l'aire que respirèm, pren calor que'ns conforta, llum que'ns aclareix, cu-breix una porció de la superfície del globo aont s'hi desenrotlla la nostra existencia; és just doncs que á cambi de totes aquestes ventatjes que s'a-propria el constructor ens indemnisi convenient-ment. No pot obstruirse la circulació, comprimir l'aire, robar raigs de sol, sense oferir una llògica compensació. Quedem privats de la vista del cel, de la gracia del paisatge, de la serenitat de l'horit-zó, de les belleses de la natura, á cambi de qué? A lo menys si no podem veure la bellesa creada per Deu, que s'ens deixi contemplar la bellesa creada pels homens. El capritxo ó la maldat artis-tica d'una persona no pot condemnarnos á nosal-tres y á nostres descendents á soportar com un diari suplici la visió d'una deformetat de pedra ta-llada, la malevolensa d'un individu no deu entris-tir nostres pensaments y nostra vida ab l'especta-cle de la lletgesa. El respecte á les societats ha obligat al constructor primitiu á ascendir esdeve-nint arquitecte; aquest no pot abandonar el deure del culte á la bellesa.

Es egoista, diu Emerson, tota construcció aixe-cada sense art, y un eminent artista anglés, Mr. Garbett (*Rudimentary freative on design*) aclareix la frase lluminosament. «El disgust que'ns causa un edifici sense arquitectura es *vist y sentit* enca-re que una considerable massa d'espectadors no

sápiga donarse compte ó raó clara del defecte que 'ls repugna. Aquest defecte es l'egoisme (*selfishness*). Podéu riure y objectarme que l'egoisme es, en tot cas, un vici moral y que res té que veurer ab les pedres y maons; jo sostinc que l'expressió d'aquest vici moral ó d'altre de la mateixa classe té molta relació ab la bellesa d'un edifici, car és l'*esperit qui ven*, l'ull es limita á presentarli els objectes y l'esperit els examina. Doncs bé, essent aixó tal com dic, no es evident que les qualitats que'ns agraden y 'ls defectes que'ns disgusten pertanyen á un ordre moral? Seria possible que'l blanc y'l negre, la linia recta y la curva afectessin l'esperit si no fos per l'idea que representen? Un edifici fereix l'ànima dels espectadors quan s'en adonen que ha sigut alsat sense pensar ab ells y sense inquietarse si enfora existien ulls com n'existien adintre. Aquesta rudesia eminentment egoista deu esser adolcida per l'*educació* (*politesse*), y aquesta *politesse*, aquesta educació té en el nostre cas un nom: «*Arquitectura*».

OLAGUER ORIOL
(Memorialista)

Correspondencia de París ⁽¹⁾

Sr. Director del RENAIXEMENT

París 21 Mars 1911.

Molt senyor meu y dintingit compatrici.

Ting l'honor de comunicarli qu'aqueste Associació en sa reunió del diumenge darrer, acordá per aclamació enviar-li lo testimoni de tot son agrahiment per l'envío de l'interessante revista de sa digne direcció, la quine es rebude aquí i llegide ab grand plaer de tots.

Com RENAIXEMENT té establerte una active campanye en pro de la neutralitat política del partit Nacionaliste i que nosaltres nos intitulèm *republicans*, *socialistes*, *catalanistes*, crec bó de donarli una explicació relative á nostre actitud com tals socialistes-nacionalistes.

Nosaltres enteném com RENAIXEMENT i com nostre mare l'Unió Catalaniste, que dins d'un partit nacional qualsevulgue, hi caben totes les opinions i creencies, per quant deu integrar tots los fills del país; mes sostením que dins d'aqueixe unitat nacional, cad'escú té'l dret y fins lo dever de propagar tal ó qual programe que creu millor pere els interessos del poble.

(1) A pres de l'autor, respectem l'ortografia ab que'ns ha sigut enviada aquesta correspondencia.

D'aqueixe propagande en resultaría la preparació d'aqueix poble y sa capacitat pera decidir de la forme de Govern á adoptar quan arrivés lo moment de tenir-se qu'administrar per sí mateix.

Aixís, per exemple, los republicans-socialistes no veyém la conveniencie d'un regim monárquic, lo quin constitueix la negació de tot principi de llibertat i d'independencie, unics elements en los quins un poble pot basar sa prosperitat.

Sí Catalunya mateixe hagués adoptat lo regim republicá, no s'haguere trovat en lo cas de perdre sa dite autonomia per los casaments de sos sovirans ab sovirans d'altres terres.

Es veritat que l'Alemanha porte lo nom de *Confederació*, malgrat que cade Estat que la compose está regit autocràticament; mes tot hom convindrà en que l'autonomia que se supose en cade Estat del Imperi es completament ficticie, desde'l moment qu'están tots sotmesos á l'autoritat suprema de l'Emperador.

La Suecia i la Noruega, federades baix lo regim monarquic-constitucional, no varen poguer restar molt temps unides, i tots savém va esser miracle que la disgregació d'aqueix darrer Estat no hagués sigut cause d'una guerra.

Lo fet mateix d'haber-se reconstituït la nació Noregiene baix lo regim monarquic, té la independencia d'aquest Estat privada de tote garantia: un simple maridatge tornarà á unirlo ab l'absorbente Suecia.

No enteném tampoc que tingue de confondre's lo esser republicá *Catalá* ó republicá *Espagnol*.

Lo Catalá que's proclama republicá Espagnol, no's diferencie en res al Catalá partidari de la monarquia Espagnole; per quan accepte la forme autoritaria, qu'es la base de tot centralisme.

Lo mateix podém dir del Catalá que s'intitula *socialiste Espagnol*.

Lo regim centraliste essent la negació de tot principi de llibertat, no pot esser patrocinat per cap partit basat en un programe genuinament democrátic.

Aixís, esser Catalá i intitular-se republicá ó socialista Espagnol, constitueix tot simplement un absurde.

Absurde es també lo anomenat partit *Republica federal espanyol*, lo qual supose l'imposició de lo que no pot esser sinó lo resultat d'un acord lliure, d'un pacte bilateral i resiliable, ó sie, poguent-se desfer lo jorn en que lo pactat deixi de convenir á una de les parts.

Doncs, pere formar una federació la primera condició dels Estats disposats á federar-se es la de juir quinscun de sa complerte llibertat d'acció; ço es, de son independencie.

Tal es la lògica en la quine se base nostre programe, i elle es incontestable.

La mateixa república francesa està donant avuy un exemple esclatant d'aqueixa asserció ab la sublevació de la Champanye.

Los Champanyesos, al revendicar lo dret d'administrarse ells mateixos, s'han apoyat en lo programa socialista. L'enseny roje i lo cant de l'*Internacional* los hi han servit pera manifestar llur dret á la vide.

Ells se proclamen en aqueix cas, qu'es lo cas dels Catalans, *socialistes champanyesos*, i no francesos. Al contrari, á la France li han dedicat aqueixa reprimande: *Peure Republique française! ta divise f... lo camp*; i, tot y essent socialistes, en llur desconfiance en la tal Republique francesa, han cridat: «O Champanyesos... ó Prussians», i aixó té una veritable gravetat, car aquí tots savém que la Champagne es molt envejada per l'Alemanye i que sería la regió que la Germania reclamaria si une nove guerre li donave altre volte la victorie.

Rebi, Sr. Director, lo testimoni de tote la consideració i estime de tots els companys de la L. N. C. i particularment de son devot compatrici

DIAZ-CAPDEVILA

Lliga N. Catalana: Comité de París.

De Teatre Catalá

PRINCIPAL.—*La Xirgu en «Marguerida Gautier»*.—Si lo que's volia demostrar ab la traducció de *La Dama de las Camelias* era que tenim entre nosaltres una eminent actriu dramática, havém de confessar que s'ha conseguit. No dirém però que'ns sembli oportuna tal traducció, perquè, ni la Xirgu ha pogut revelar-se més de lo que ja ho estava, ni l'obra, carrincona y revellida, pot haver influït en lo més mínim, ajudant á nostre Teatre.

Pero si que'ns hem volgut ficar en un detall. Algu s'haurá dit: la Xirgu deu consagrar-se definitivament y res pera conseguir tal objecte com donarli obres *trascendentals* ont pugui estendre tot el seu art. Y aixís pensant, prescindint de lo molt y molt bó que enriqueix al nostre Teatre, s'ha buscat al extranger una obra, en la que la Xirgu llueix magníficament tot lo que sab, pero no més de lo que ha mostrat en anteriors obres de les que ha fet verdaderes creacions; sense necessitat de moures de les produccions dels nostres autors. En fi, hem volgut veure en nostra observació una imposició més del esperit francesista que plana, qui sab si malhauradament, sobre tot lo nostre.

Y aixís, ens plau felicitar á la Xirgu pel seu nou y previst triomf, en aquesta obra.

ROMEA.—*L'Abella Perduda*, den Juli Vallmitjana.—L'Amor, ajudat de la raó, triomfa brutalment sobre l'amor professional, en aquest nou quadro dramátic, que té precisament el mérit de mantenir durant tota l'acció l'interés del públic, d'una manera extraordinaria. L'autor ha deixat de banda el género que'l acredita com á especialista y si aleshores triomfá ab els seus *gitanos* áre s'ha imposat ab la seva *Abella perduda*. Y es qu'en Vallmitjana ha estudiat profundament la vida del poble en el poble mateix y al canviar de género veïem en els seus personatges, els mateixos instints, les mateixes passions, que dominen ab perpétua igualtat als sers humans.

Per aixó en la nova producció den Vallmitjana, es diferent, l'ambient, del de les seves anteriors obres, pero en el fons de la mateixa hi trasllueix l'ànima d'observador conscient del autor. Y per aixó'l públic aplaudí entusiàsticament la darrera producció den Juli Vallmitjana.

E. R. y T.

De Sports

Colombófila.—El simpático «Centre Colombófil Catalá» ha celebrat, ab plé exit, á Bellpuig el seu primer concurs. La distancia fou de 100 kilómetres en línia recta otorgantse varis premis y diplomes als colomars vencedors.

Air degueren entregarse en el lloc designat els coloms que han de pendre part en el concurs de Monzon (Hosca) pera'l que s'han ofert varis premis en metálic.

Futbol.—*Campionat d'Espanya*.—«Catalá»—«Español»—Ab un empat á 2 tantos s'ha jugat aquet partit. Un y altre bando jugaren fermament entrant el «Catalá» ls seus goals en la primera part y en la segona ls seus l'«Español».

Pera desfer l'empat y veure qui definitivament va al campionat falta encare jugar el partit «Catalá»—«Espanya» que's suspengué per la pluja el diumenge passat.

El Campionat tindrà lloc á Bilbao del 9 al 16 del present.

Motociclisme.—Demá en el circuit del *Baix Panadés* ha de disputarse la *Copa de Motos Ligeras* que ha organísat el *Club Deportivo*.

El crescut nombre d'inscripcions fa esperar que aquesta important prova motorista será un éxit. La cursa comensará á les 3 de la tarda.

LL. DEL C.

NOVES

Devant de nombrosa concurrència el Sr. Grant y Sala redactor en cap de RENAIXEMENT donà s'anunciada conferencia el 24 del corrent en l'«Associació Nacionalista Catalana» glosant el tema: *De burguesia y de Socialisme*. Mancats d'espai per al menys extractar el pulit treball, dirèm que en ell demostrà el just concepte que's deu donar del mot *burgés*, qui ho son y qui no.

Se declarà partidari decidit de encarrilar el moviment nacionalista cap al camp social, desviantlo del polític, que tan car ens costa y tan pocs resultats ens dona.

Abominà dels convencionalismes de la societat que en mitj de tanta abundor ab que la terra regala y regalarà més conreuada als homes, hi hagi qui's mori de fam, sense més delictes que haver nascut pobre.

El conferenciant siguié molt aplaudit.

Avui dissapte 1.er d'Abril donará la segona part també interessantíssima sobre el tema: *Dels antics gremis de Catalunya y sa contemporanisació*, que es esperada ab forsa interés.

Diumenge passat en l'hostatge de la «Joventut Catalanista» donà l'anunciada conferencia el doctor Martí y Julià sobre *Internacionalisme*.

La sala era plena y al seriós públic allí congregat el Dr. Martí explicà sa conferencia, glosant hermosos conceptes que'ns dol forsa no poguer extractar ab l'extensió que mereixen, no sols per la significació del conferenciant en el renaixement de Catalunya, si que també per l'interés mundial del socialisme contemporani, que ells encarnaren.

Apoiantse en la base 9.ª del Congrés Socialista de Ginebra, demostrà que nacionalisme y socialisme, son dos mots sinonims, y que no's pot esser l'una cosa sens esser l'altre.

Nosaltres aimants d'aquell internacionalisme y consensuts socialistes segons els cànons de sos veritables apóstols, felicitem entusiàsticament al Dr. Martí, complascuts y joiosos de que d'ell ne surtin manifestacions tan concretament lliberadores, del individu y de les nacionalitats.

Avui dissapte á les 10 de la nit, el distingit advocat en Josep M.ª Basols donará al «Centre Excursionista» la quarta conferencia sobre «Les Práctiques jurídiques de Catalunya», tractant l'interessant tema: «Les capitulacions matrimoniales».

RENAIXEMENT, tenint en compte la grossa importància que té pera la nostra causa la celebració de la Festa Nacional Catalana, convida tota la premp-

sa, entitats polítiques y de cultura catalanes, á la reunió que pera tractar de la celebració de la Festa, tindrà lloc, el diumenge, dia 9 d'Abril á les sis de la tarde en l'hostatge social de la Associació Nacionalista Catalana.

L'Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana, adherida á l'«Unió Catalanista», molestada per l'encapsament despectiu que'l diari *A. B. C.* de Madrid, posá á un telegrama de Barcelona, calificant de *dialecto catalán* á nostra llengua, ha enviat á l'esmentat diari la següent comunicació:

«El Concell Directiu d'aquesta entitat, en sessió d'avui, ha acordat protestar enérgicament de la vostra desconsideració ó ignorancia, al calificar de dialecte á nostra hermosa y gloriosa Llengua Nacional Catalana, en el telegrama insertat en la pàgina 14 del n.º 2109 de vostre periódic.»

El prop-vinent dissapte dia 8, continuant la serie de conferencies públiques, en l'«Associació Nacionalista Catalana», en Manel Ribas y Cots, secretari de la mateixa, desenrotllará'l tema «L'alcoholisme, el luxe y la miseria».

L'article que publicuem ab el títol de «Catalanistes y res més», es copiat de *La Renaixensa* de 1.er d'Octubre de 1903.

El dia 19 dels corrents tingué lloc al «Orfeó de Sans» un concert en obsequi als socis protectors, en lo quin baix la batuta del mestre Matheu les tres seccions y'l conjunt patentisaren els fruits de sa asidua aplicació.

Ressenyar la festa, les composicions que s'executaren y demés detalls, semblaria més que una crónica imparcial, un bombo á tant la ratlla, y per tenir de faltar á la justesa de lloanses merescudes, preferim passarho per alt.

Sols dirèm que la nombrosa y escullida concurrència coroná ab aplausos tots els finals y feu repetir la major part de composicions.

Avui dissapte, á les deu de la vetlla, el Dr. Martí y Julià donará una conferencia pública en el Círcol Federal de Sabadell, desenrotllant el tema «Els intellectuals y'l societarisme».

L'Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana, prega á tots els establiments que tinguen el rétol redactat en catalá se serveixin deixar-ne nota en la Secretaria de la entitat, Baixada de Santa Eulària, 3, pral., per un assumpte que oportunament se'ls indicarà.

CANÇONER POPULAR

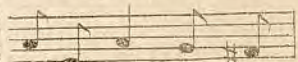

Lo Comte l' Arnau cançó-popular catalana

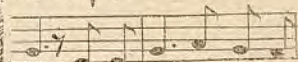
poc a poc

La Com-te saes-ta sen

ta da i Viu-de-ta i-

qual! La Com-te saes ta sa

ta-da al seu pa-lau

LO COMTE ARNAU

La comtessa està asseguda,—viudeta igual,
la comtessa està asseguda—al seu palau.
Se li presenta a la cambra,—valga-m Déu val!
se li presenta a la cambra—lo comte Arnau,
tot cobert de roges flames,—ay quin espant!
tot cobert de roges flames,—valgue-m Déu val!
—Tota sola feu la vetlla,—muller leyal?
Tota sola feu la vetlla,—viudeta igual?
—No la faig jo tota sola,—comte l'Arnau;
no la faig jo tota sola,—valga-m Déu val!
—Qui tengu per companyia,—muller leyal?
Qui tengu per companyia,—viudeta igual?
—Deu y la Verge Maria,—comte l'Arnau;
Deu y la Verge Maria,—valgue-m Déu val!
—Ahont tengu les vostres filles,—muller leyal?
Ahont tengu les vostres filles,—viudeta igual?
—A la cambra son, que broden,—comte l'Arnau,
a la cambra son, que broden—seda y estam.
—Me las deixariu veure,—muller leyal?
Me las deixariu veure,—viudeta igual?

—Massa les espantariu,—comte l'Arnau,
massa les espantariu,—valga-m Déu val!
—Deixeu-me'n endú una filla,—muller leyal,
que ab mi passarà les penes—que estich passant.
—Aixís com les heu guanyades,—valga-m Déu val!
tot sol com pogueu passau-les,—comte l'Arnau.
—Solament la més xiqueta,—muller leyal,
solament la més xiqueta,—viudeta igual.
—Tan m'estimo la més xica,—comte l'Arnau,
tant m'estimo la més xica—com la més gran.
—Per què no caseu les filles,—muller leyal?
Per què no caseu les filles,—viudeta igual?
—Perquè no tinch dot per dar-les,—comte l'Arnau,
perquè no tinch dot per dar-les,—valga-m Déu val!
—Al cap-d'avall de l'escala,—muller leyal,
al cap-d'avall de l'escala—n'hi ha l'arjant.
—Son monedes mal guanyades,—valga-m Déu val!
Son monedes mal guanyades,—comte l'Arnau.

EFEMÉRIDES

30 de Mars de 1282.—VESPRES SICILIANES

Encare qu'aquest fet no pertanyi directament á l'Historia de Catalunya, es digne de remembransa, perque ell ens marca el comensament d'aquelles gestes glorioses dutes á terme per Pere III qu'el ferén senyor de tot el Mediterrà.

Per capir be aquell esclat del poble de Sicilia en llurs dominadors, cal tenir present la lluita, llarc temps sostinguda entre *ls guelfs* ó partidaris del Papat y els *gibelins* que sostenien les pretensions dels emperadors d'Alemania. Un d'aquets, en Frederic II, havia llegat la Sicilia á son fill Conrad, mort el qui, entrà á regnar son fill Conradí, el qual se retirà deixant el regne á n'en Manfred, germá d'en Conrad, y pare de na Constança, esposa d'en Pere III d'Aragó.

Al Papa no li semblà be aquesta designació y oferí la Sicilia com á feudo á n'en Carles d'Anjou, germá d'en Lluís, rei de Fransa, que acceptà 'l vassallatge empenyut pel seu caracter dominador y pels consells de sa muller Beatriu, última comtessa de Provença, y comptant ab l'ajuda de la Fransa y del Papat anà contra Manfred que fou derrotat y mort en una batalla, quedant allavors Carles com á Rei de Sicilia y Nápoli. Empró el seu caracter dominador y cruel no pogué fer avinensa ab el dels sicilians, els que sofriren tota mena de vexacions per part del nou rei, fins qu'aquest tingué d'esser avisat pel mateix Climent IV Papa. No tingué per xó esmena, y cansat el poble cridá á n'en Conradí, á qui per dret tocava la corona,

peró fou vensut, fet presoner y tallat el seu cap á la plassa de Nápoli.

Segons conta la tradició, al esser dalt del catafalc, l'ensá al poble son guant y son anell demanant venjansa d'aquella injusticia. Llavors fou quan en Pere III, á qui de justicia corresponia 'l regne, per part de sa esposa, recullí el guant l'ensat y se disposá á apoderarse de Sicilia y venjar als sicilians. D'aquí provenen tota aquella tanda de guerres que continuaren á l'estat moderna y que tinguent per marc á l'Italia se succeiren entre Aragó y la casa d'Anjou primer y després entre Espanya y Fransa. El Rei en Pere prepará un gran armament ab el que se dirigí primer á la costa d'Àfrica conquistant varies ciutats fins qu'al trovarse devant les costes de Sicilia rebé un missatge dels sicilians que li anaven á demanar socós per acabar de rompre el jou que 'ls cenyia ab en Carles, y que ja casi s'havia trencat ab motiu de les Vespres Sicilianes, en qual jorn se feu una matansa horrorosa de francesos pel poble sicilià cansat de sofrir els excessos dels partidaris del d'Anjou. En Pere acceptá l'ofertament y després de desembarcar á Trepani ab grans mostres d'alegria de part de tot el poble, anà a Palermo aont confirmà ses antigues llibertats. Aquesta era la costum democràtica de nostres reis sempre que conquerien algún poble. Desd'allà adressà á n'en Carles un missatge perque abandonés el regne, que no ho feu sino després de perdre moltes batalles tant per terra com per mar, les que feren á nostre Rei senyor de molta part de l'Italia y dominador del Mediterrà que passà á ser el mar gloriós de Catalunya.

LL. G. C.